

НОВІ ДАНІ ПО РІДКІСНИХ ТА МАЛОВИВЧЕНИХ ВИДАХ ПТАХІВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.О. Мороз¹, В.В. Казанник², С.В. Домашевський³, Р. Bijlmakers⁴, А.О. Сімон⁵

¹ м. Київ, вул. Малиновського, 25, 04210, Україна
Malinovskogo str. 25, Kyiv, 04210, Ukraine

² Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ННЦ «Інститут біології», кафедра зоології;
м. Київ, вул. Володимирська 64, 01601, Україна

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Biology, dep. of zoology, Volodymyrska str. 64, 01601, Kyiv, Ukraine

³ Український центр дослідження хижих птахів; м. Київ, вул. Жукова, 22, кв. 42, 02166, Україна
Ukrainian Birds of Prey Research Centre; Zhukov str. 22/42, Kyiv, 02166, Ukraine

⁴ м. Київ, пл. Контрактова 7, 01901, Україна
Kontraktova sq. 7, Kyiv, 01901, Ukraine

⁵ Київський національний університет імені Тараса Шевченка; м. Київ, просп. акад. Глушкова 4, 03187, Україна
Taras Shevchenko National University of Kyiv; Glushkov str. 4, 03187, Kyiv, Ukraine

✉ В.О. Мороз (V.O. Moroz), e-mail: moroz@mst.kiev.ua

New data about rare and insufficiently known bird species of Kyiv region. - V.O. Moroz, V.V. Kazannyk, S.V. Domashevsky, P. Bijlmakers, A.O. Simon. - Berkut. 24 (2). 2015. - The paper presents new data about 41 species collected from February 2010 till December 2015. Two species (Barnacle Goose and Paddyfield Warbler) were found in Kyiv region for the first time. [Ukrainian].

Key words: fauna, distribution, migration, vagrant, breeding.

У статті наводяться нові дані про 41 вид птахів, зібрані протягом лютого 2010 р. – грудня 2015 р. Два види (білошока казарка та індійська очеретянка) були знайдені в Київській області вперше.

Ключові слова: фауна, поширення, міграція, заліт, гніздування.

До статті увійшов матеріал, зібраний протягом 5 років – з лютого 2010 р. до грудня 2015 р. Більшість спостережень проведені в північних районах Київщини, окремі – в Радомишльському районі Житомирської області. До статті включені дані про зустрічі 41 виду птахів. Практично всі знахідки документально підтверджені фотографіями. Інформація частково публікувалася раніше на ряді веб-сайтів, зокрема там наведені численні фотографії та більш детальні описи багатьох зустрічей. Надалі ми будемо посилатися на ці повідомлення.

Гагара червоношия (*Gavia stellata*). Одну особину відмічено 24.10.2013 р. на риборозплідних ставках на р. Супій біля м. Яготин (В. Казанник); 8.10.2014 р. птах спостерігався на р. Десенка в м. Київ (С. Домашевський); 20.10.2015 р. гагару зустріли на Київському водосховищі на північ від м. Вишгород¹; 25.10.2015 р. одна особина плавала на риборозплідних ставках на р. Супій біля м. Яготин (А. Сімон).

Норець чорноший (*Podiceps nigricollis*). 22.02.2012 р. С. Домашевським була відмічена одна особина на зимівлі на дренажному каналі Бортничівської станції аерації (далі – канал БСА) на південно-східній околиці Києва.

Норець червоноший (*P. auritus*). 23.04.2013 р. одна особина спостерігалася на оз. Вирлиця в м. Київ² (В. Мороз); 13.10.2015 р. норець був відмічений на Київському водосховищі біля о-ва Чайний (6 км на північ від м. Вишгород) (В. Мороз); 20.10.2015 недалеко від цього місця трималися вже шість червоношийх норців: п'ять дорослих разом (фото 1) і один молодий птах за 300 м від них. Норці плавали на відстані 10–50 м від берега¹.

Чапля жовта (*Ardeola ralloides*). 17.08.2014 р. на риборозплідних ставках біля м. Яготин виявили 15 особин³ (фото 2), частина з яких трималися там до першої декади вересня (6.09 відмічено 3 чаплі). 11.05.2015 р. в цьому ж місці спостерігалась одна особина (В. Казанник).

Казарка білошока (*Branta leucopsis*). 25.03.2015 р. дві казарки спостерігали на оз. Супій біля м. Яготин. Птахи трималися у великому скупченні білолобих гусей (*Anser albifrons*), гуменників (*A. fabalis*), різних видів качок та інших водоплавних птахів – усього понад 6100 особин⁴. Це перша зустріч виду в Київській області (Казанник та ін., 2015).

Казарка червоногола (*B. ruficollis*). 15.02.2014 р. казарку спостерігали на Дніпрі в Києві (Оболонь) у скупченні зимуючих водоплавних птахів. Це перша зимова зустріч виду в межах Києва (Чован, Казанник, 2014). В околицях міста цих птахів узимку раніше здобували (Пекло, 1997).

Гуска сіра (*Anser anser*). Останнім часом цей вид став досить регулярно зустрічатися в Київській області на зимівлі. З 2.02 по 13.02.2014 р. на Дніпрі в місці впадіння каналу БСА трималися шість особин серед великої кількості інших водоплавних птахів та мартинів⁵. 1.02.2015 р. на Київському водосховищі за 6 км на північ від дамби Київської ГЕС спостерігалася 13 сірих гусей⁶.

Гуска білолоба мала (*A. erythropus*). 25.03.2015 р. сфотографована серед більш ніж 6 тисяч гуменників і білолобих гусей а також інших водоплавних птахів на оз. Супій біля м. Яготин. Фото гуски було відправлено в

¹ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/470-20-10-2015-tri-lajfera-za-odin-dozhdlyvyj-den>

² <http://bird-hobby.com.ua/index.php/269-23042013-kievskie-ozera>

³ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/406-17-08-2014-zheltaya-tsaplya>

⁴ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/435-25-03-2015-yagotin-rulit>

⁵ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/352-02-02-2014-kanal-bsa>

⁶ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/427-zima-2015-idet-svoim-cheredom>



Фото 1. Червоношиї норці. Київське водосховище біля м. Вишгород, 20.10.2015 р.

Тут і далі фото В.О. Мороза

Photo 1. Slavonian Grebes on Kyiv reservoir.

Норвезьке орнітологічне товариство, Проект по вивченню малої білолобої гуски (Fennoscandian Lesser White-fronted Goose project⁷). 2.04.2015 р. ця зустріч підтверджена його фахівцями, вона знаходиться в базі даних проекту⁸.

Лебідь малий (*Cygnus bewickii*). Вперше на Київському водосховищі відмічений 12.03.1994 р. (Полуда, 1996). Останнім часом під час міграцій зустрічається тут регулярно (Chovan, Kazannik, 2015). У листопаді 2013 р. пролітних малих лебедів двічі спостерігали біля його південного узбережжя (околиці с. Лебедівка та м. Вишгород). 3.11 південніше с. Лебедівка було відмічено групи з чотирьох і двох дорослих малих лебедів, які летіли на південь над водосховищем неподалік від берега (В. Казанник). Наприкінці листопада (27.11) біля о-ва Чайний спостерігали трьох дорослих малих лебедів, які годувалися на мілководді⁹ (В. Казанник, В. Мороз). Це перші спостереження малих лебедів під час осінньої міграції в межах Київської області.

Наступної осені, 11.11.2014 р., на мілководді водосховища між с. Лебедівка та с. Ровжі, у скупченні лебедів було нараховано 83 малих (Chovan, Kazannik, 2015). 16.11.2014 р. в тому ж місці у скупченні лебедів загальною кількістю 240 ос. обліковано 37 ос. малого лебедя. Основу скупчення утворювали шипуни (*Cygnus olor*) – 121 ос. та кликуни (*C. cygnus*) – 58 ос., не вдалося визначити до виду 24 ос.

31.10.2015 р. на мілководді північніше с. Лебедівка відмічено 22 ос. малого лебедя, які плавали разом із 49 кликунами (В. Казанник). Двоє малих лебедів тривалий час трималися на мілководді біля о-ва Чайний: тут їх спостерігали з 3.11 по 11.11.2015 р. 26.11.2015 р. відмічено 8 ос. (4 дорослих та 4 молодих) біля о-ва Чайний¹⁰. 4.12.2015 р. двох птахів бачили у великому скупченні шипунів та кликунів (410 ос.) південніше с. Ровжі. Також цього дня

⁷ <http://www.piskulka.net/>

⁸ <http://piskulka.net/observations.php?year=2015&country=Ukraine&imgcheck=1>

⁹ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/341-27-11-2013-malye-lebedina-kvkh>

¹⁰ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/474-29-11-2015-kievskoevodokhranilishche-konets-oseni>



Фото 2. Жовта чапля. Ставок біля м. Яготин, 17.08.2014 р.
Photo 2. A Squacco Heron near Yahotyln.

спостерігали 6 малих лебедів біля острова – 2 дорослих і 4 молодих. 20.12.2015 р. південніше с. Ровжі спостерігали 6 особин.

Лебідь чорний (*C. atratus*). Двоє птахів, імовірно пара, трималися в кінці листопада – середині грудня 2015 р. у великому скупченні шипунів та кликунів (410 ос.) на Київському водосховищі південніше с. Ровжі¹¹.

Чернь червонодзьоба (*Netta rufina*). 6.09.2014 р. самку спостерігали у зграї лисок (*Fulica atra*) на риборозплідних ставках на р. Супій біля м. Яготин¹² (В. Казанник).

Чернь білоока (*Aythya nyroca*). 31.08.2014 р. на риборозплідних ставках на р. Супій біля м. Яготин була відмічена одна особина, що плавала окремо від груп інших водоплавних птахів. 2.09 тут спостерігалися два птахи (А. Сімон). 2.10 в цьому ж місці були вже чотири особини, які трималися разом із чубатими чернями (*A. fuligula*)¹³.

Чернь морська (*A. marila*). 24.10.2013 р. відмічено 9 особин (самки) на риборозплідних ставках біля м. Яготин (В. Казанник). 2.02.2014 р. на каналі БСА, приблизно за 5 км від його початку, спостерігався самець у скупченні крижнів⁵. 3.6 по 13.02.2014 р. на Дніпрі, в місці впадіння каналу БСА трималася пара¹⁴ (фото 3). 2.10.2014 р. на риборозплідних ставках на р. Супій біля м. Яготин відмічені три особини: два самці та самка (В. Казанник). 18.02.2015 на Дніпрі в місці впадіння каналу БСА спостерігався самець (В. Мороз).

Морянка (*Clangula hyemalis*). 24.10.2013 р. морянку було відмічено у великій зграї водоплавних птахів, що трималися на риборозплідних ставках на р. Супій біля м. Яготин. У листопаді того ж року цих птахів кілька разів спостерігали на Київському водосховищі на північ від м. Вишгород: 3.11 – 1 ос., 9.11 – 1 ос. і 3 ос. (В. Казанник). Двох птахів бачили 20.10.2015 р. на Київському водосховищі північніше с. Лебедівка¹⁵.

¹¹ <http://www.uabirds.org/v2taxon.php?s=1497&l=ru>

¹² <http://www.rbcu.ru/forum/messages/forum18/topic708/message154478/#message154478>

¹³ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/413-02-12-10-2014-osennij-prolet-2014-prodolzhenie>

¹⁴ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/353-06-02-2014-dve-nebolshie-sensatsii>



Фото 3. Пара морських черней. Дніпро біля місця впадіння Бортницького каналу, 6.02.2014 р.
Photo 3. A pair of Greater Scaups.

Турпан (*Melanitta fusca*). 4.02.2014 р. на Дніпрі в місці впадіння каналу БСА спостерігалася самка, яка плавала окремо від інших водоплавних птахів у великій ополонці (фото 4). Птах тримався на цьому місці щонайменше до 13.02, доки акваторія Дніпра біля Києва була вкрита кригою¹⁴.

30.10.2015 р. дві особини спостерігалися на Київському водосховищі, близько 10 км на північ від дамби ГЕС (В. Мороз)¹⁶. Наступного дня приблизно в тому ж місці бачили вже 9 (3+6) особин турпана (А. Сімон). 6.11 там же відмічений самець¹⁷ (В. Мороз).

Шуліка рудий (*Milvus milvus*). К.А. Письменний спостерігав у польоті рудого шуліку 17.05.2015 р. в долині р. Ірпінь біля смт Пуща-Водиця¹⁸.

Лунь степовий (*Circus macrourus*). 10.09.2010 р. біля с. Погреби Броварського району був відмічений дорослий самець (С. Домашевський). 18.09.2010 р. біля с. Пухівка Броварського району спостерігали дорослого самця (К. Письменний). 25.09.2010 р. біля с. Осещина Вишгородського району відмічена одна особина (К. Письменний). 15.10.2011 р. біля с. Лебедівка Вишгородського району – самець (С. Домашевський). 15.09.2012 р. в околицях с. Нижча Дубечня Вишгородського району відмічено самця в перехідному оперенні (Казанник, 2013). 11.09.2013 р. та 25.03.2015 р. біля с. Сувид Вишгородського району спостерігали по одному самцю (К. Письменний). 13.04.2015 р. біля с. Пухівка Броварського району спостерігалася самка на другому році життя (В. Мороз).

Канюк степовий (*Buteo rufinus*). 2.08.2012 р. в околицях с. Нові Петрівці Вишгородського району спостерігали одну особину (К. Письменний). 23.09.2012 р. біля с. Романівка Києво-Святошинського району було відмічено



Фото 4. Самка турпана. Дніпро біля Києва. 4.02.2014 р.
Photo 4. A female Velvet Scoter.

мігруючого птаха (К. Письменний). 25.03.2014 р. біля с. Мотижин Макарівського району спостерігали пару, яка будувала гніздо¹⁹ (фото 5).

Орел-карлик (*Hieraetus pennatus*). 22.09.2010 р. біля с. Нові Петрівці Вишгородського району відмічено птаха світлої морфи (К. Письменний). 16.09.2011 р. біля с. Погреби Броварського району спостерігали орла світлої морфи, а 9.09.2014 р. – темної (С. Домашевський).

Підорлик великий (*Aquila clanga*). Дані С. Домашевського: 3.10.2012 р. біля с. Лебедівка Вишгородського району – два поодинокі мігранти; 9.10.2012 р. біля с. Новосілки Вишгородського району – один мігрант; 9.04.2014 р. біля с. Підгірці Обухівського району – на міграції 16 птахів; 12.04.2014 р. біля с. Сувид Вишгородського району – один мігрант; 15.04.2014 р. біля с. Рожівка Броварського району – два птахи. 3.11.2014 р. біля с. Погреби Броварського району – один мігрант. 24.06.2015 р. в районі с. Старі Шепеличі Іванківського району відмічено територіального птаха, а в Товстолісівському лісництві – змішану пару з малим підорликом (*A. pomarina*).

Дорослого пролітного птаха відмічено 10.10.2013 р. над берегом Київського водосховища на північ від м. Вишгород (В. Казанник). 17.08.2015 р. на ставках біля с. Хомівка Радомишльського району Житомирської області спостерігали гібридну форму з малим підорликом, а 4.09 – дорослого великого підорлика²⁰.

Беркут (*A. chrysaetos*). Протягом 5 років зареєстровано кілька зустрічей поодиноких птахів під час міграції та на зимівлі. 11.02.2011 р. – біля с. Мотижин Макарівського району (С. Домашевський). 28.09.2014 р. – біля с. Сувид Вишгородського району (К. Письменний). 23.10.2014 р. спостерігали птаха на 5–6 році життя в околицях с. Лебедівка Вишгородського району²¹. 26.10.2014 р. в околицях с. Вигурівщина-Троєщина біля Києва дорослий беркут (8 років або більше) пролетів у супроводі крука (*Corvus corax*)²² (В. Мороз). 2.11.2014 р. – біля с. Жуляни в околицях

¹⁵ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/470-20-10-2015-tri-lajferaza-odin-dozhdlyvyj-den>

¹⁶ <https://www.facebook.com/groups/birdwatching.ua/permalink/1648949372053870/>

¹⁷ <https://www.facebook.com/groups/birdwatching.ua/permalink/1650744741874333/>

¹⁸ <http://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=046800003&n=2>
<https://www.facebook.com/groups/314374912088175/permalink/389489024576763/>

¹⁹ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/360-25-03-2014-kurgannik>

²⁰ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/459-04-09-2015-bolshoj-podorlik>

²¹ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/415-23-10-2014-massovyj-prolet-khishchnikov>

²² <http://bird-hobby.com.ua/index.php/417-26-10-2014-vtoroj-berkut-i-rogatye-zhavoronki>



Фото 5. Самка степового канюка. Околиці с. Мотижин Макарівського р-ну, 25.03.2014 р.
Photo 5. A female Long-legged Buzzard.

цях Києва (С. Домашевський). 3.11.2014 р. – біля с. Погреби Броварського району (С. Домашевський). 12.02.2015 р. – біля с. Трахтемирів Макарівського району. 3.11.2014 р. – біля с. Погреби Броварського району (С. Домашевський). 21.03.2015 р. – біля с. Неграші Макарівського району (В. Боярський). 28.10.2015 р. в околицях с. Лебедівка Вишгородського району спостерігали птаха на першому році життя²³ (фото 6). Вік беркутів визначався за описом Р.Ф. Штарева²⁴.

Балабан (*Falco cherrug*). 10.03.2011 р. біля с. Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського району самка балабана підлітала до мисливського сокола (В. Боярський). 9.04.2012 р. біля с. Ясногородка Макарівського району спостерігався самець балабана (В. Боярський). 26.09.2012 р. у м. Київ на бульварі Перова на висоті близько 150 м відмічено самця (С. Домашевський). У грудні 2014 – січні 2015 рр. самка балабана трималася на одній із висотних будівель на березі Русанівського каналу в м. Київ²⁵. 17.12.2015 р. на елеваторі в м. Бориспіль спостерігався самець, який полював у скупченні сизих голубів (*Columba livia var. subdomestica*) (С. Домашевський).

Сапсан (*F. peregrinus*). У лютому – березні 2010 р. в м. Київ на масиві Борщагівка часто спостерігалися самець і самка (С. Домашевський). Взимку 2010–2011 рр. у м. Києві зимували 3–4 сапсани (С. Домашевський). Приблизно стільки ж птахів було взимку 2011–2012 рр. Так, 18.12.2011 р. сапсана спостерігали над оз. Вербне (В. Казанник). 22.02.2011 р. на елеваторі в м. Бориспіль спостерігався самець, який полював у скупченні сизих голубів (С. Домашевський). 10.11.2011 р. біля с. Козаровичі Вишгородського району доросла самка відпочивала на зораному полі (С. Домашевський). 24.04.2012 р. біля с. Нові Петрівці Вишгородського району відмічена одна особина (К. Письменний).

У січні – лютому 2013 р. в м. Київ на одній з висотних будівель на березі Русанівського каналу спостерігали дорослого сапсана²⁶. 5.10.2013 р. пролітний самець від-

²³ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/472-28-10-2015-mnogo-zimnyakov-i-berkut>

²⁴ http://www.mybirds.ru/nature/field/godovoy_naryad.php

²⁵ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/421-04-12-2014-baloban>



Фото 6. Молодий беркут. Околиці с. Лебедівка Вишгородського р-ну, 28.10.2015 р.
Photo 6. A young Golden Eagle.

мічений над луками р. Десна біля с. Новосілки Вишгородського району (Казанник и др., 2013).

Взимку 2014–2015 рр. у Києві зимувало близько 7 сапсанів. Зокрема, у грудні 2014 р. доросла самка трималась на одній із висотних будівель на березі Русанівського каналу, інколи спостерігалася там одночасно з балабаном²⁵ (фото 7). 9.03.2015 р. біля с. Козаровичі Вишгородського району відмічено мігруючого молодого птаха (В. Мороз). 26.09.2015 р. молодого сапсана спостерігали над ставками на околиці м. Яготин (В. Казанник). 26.10.2015 р. біля с. Погреби Броварського району спостерігали мігруючу дорослу самку (С. Домашевський).

Кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*). 9.06.2015 р. знайдена гніздова пара на відстійниках між аеропортом «Бориспіль» і житловим кварталом м. Бориспіль, на південний захід від міста. Птахи насиджували кладку. На жаль, перевірити, чи гніздування було вдалим, не вдалося (В. Казанник).

Плавунець круглодзьобий (*Phalaropus lobatus*). 17.08.2015 р. на ставках біля с. Осів Радомишльського району Житомирської області спостерігали 4 особини. Птахи трималися калюж на дні спущеного ставка²⁰.

Побережник білохвостий (*Calidris temminckii*). 31.07.2013 р. біля с. Новосілки Броварського району на березі р. Десна спостерігалась одна особина²⁷ (В. Мороз).

11.08.2015 р. на ставках біля с. Осів Радомишльського району Житомирської області спостерігали одну особину, птах годувався на дні спущеного ставка серед інших куликів²⁸.

Побережник ісландський (*C. canutus*). На березі Київського водосховища північніше м. Вишгород одного птаха спостерігали 27.09.2014 р.²⁹ (фото 8) і двох –

²⁶ <http://raptors.org.ua/ru/585>

²⁷ <http://www.rbcu.ru/forum/messages/forum18/topic1558/message130044/#message130044>

²⁸ <http://www.birdforum.net/showthread.php?t=309637>

²⁹ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1548416942054121&set=a.1504300186465797.1073741830.100006574899485&type=3&theater>

³⁰ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1683203555242125&set=a.1387580218137795.1073741827.100006574899485&type=3>



Фото 7. Зимуюча самка сапсана. Київ, 1.02.2013 р.
Photo 7. A wintering Peregrine Falcon in Kyiv.

3.09.2015 р.³⁰ В обох випадках це були молоді особини (В. Казанник).

Побережник білий (*C. alba*). 10.10.2013 р. двоє птахів разом із чорногрудим побережником (*C. alpina*) годувалися на узбережжі Київського водосховища північніше с. Лебедівка Вишгородського району³¹ (В. Казанник). 11.08.2015 р. на ставках біля с. Осів Радомишльського району Житомирської області спостерігалась одна особина³² (В. Мороз).

Регогун чорноголовий (*Larus ichthyaetus*). 23.02.2010 р. залітну дорослу особину відмічено на Дніпрі в межах Києва на житловому масиві Оболонь (В. Казанник). Друга зустріч відбулася 20.10.2015 р. в пониззі Київського водосховища неподалік від м. Вишгород: птах третього року життя відпочивав на піщаній обмілині у групі звичайних (*L. ridibundus*) та жовтоногих (*L. cachinnans*) мартинів¹⁴.

Мартин середземноморський (*L. melanocephalus*). 7.10.2015 р. молодого птаха спостерігали на Київському водосховищі південніше с. Лебедівка Вишгородського району³³ (фото 9).

Мартин малий (*L. minutus*). 20.05.2014 р. і 11.05.2015 р. по одній особині відмічено на риборозплідних ставках біля м. Яготин (В. Казанник). 17.08.2015 р. на ставках біля с. Кримок Радомишльського району Житомирської обл. спостерігали 4 особини²⁰.

Мартин сріблястий (*L. argentatus*). 15.12.2012 р. на затоці Дніпра Наталка (Оболонь) в м. Київ спостерігалась особина першого року життя. Птах відпочивав на кризі серед жовтоногих мартинів. У визначенні брав участь Lou Bertalan (Німеччина)³⁴.

2.01.2013 р. на березі Дніпра біля масиву Оболонь у Києві в польоті відмічений дорослий сріблястий мартин. Дорослих поодиноких птахів також відмічено 21.10.2013 р. над Дніпром поблизу Оболоні та 9.11.2013 р. над



Фото 8. Ісландський побережник. Київське водосховище біля м. Вишгород, 27.09.2014 р.

Фото В.В. Казанника

Photo 8. A Red Knot on Kyiv reservoir.

берегом Київського водосховища між м. Вишгород і с. Лебедівка³⁵.

6.02.2014 р. на Дніпрі в місці впадіння каналу БСА серед інших мартинів тримався птах першого року життя¹⁵ (фото 10).

7.01.2015 р. на Дніпрі в місці впадіння каналу БСА спостерігалася доросла особина, що пролетіла повз спостерігачів. 18.02 тут же бачили мартин першого року життя.

Мартин морський (*L. marinus*). 7.02.2014 р. на Дніпрі в місці впадіння каналу БСА спостерігалася доросла особина³⁶ (О. Скляр, В. Хусточка). У цьому ж місці морський мартин відмічався і 22.02.2012 р. (Гаврилук і др., 2013).

Сова болотяна (*Asio flammeus*). 4.03.2013 р. біля с. Погреби Броварського району одна особина (мігрант) злетіла з землі під час обліків (С. Домашевський). 18.11.2014 р. болотяну сову спостерігали на лівому березі Київського водосховища біля с. Ровжі Вишгородського району (О. Чован, В. Мороз). Птах сидів на купі хмизу, а потім злетів³⁷.

Плиска жовтоголова (*Motacilla citreola*). Починаючи з 2012 р. (до цього спостереження не проводилися) кілька пар щорічно успішно гніздяться в околицях с. Фесюри Білоцерківського району на невеликому лузі на лівому березі р. Рось (В. Мороз).

Кобилочка-цвіркун (*Locustella naevia*). 13.05.2014 р. (Р. Vijlmakers) та 20.05.2015 р. (О. Скляр, В. Мороз) біля с. Соснівка Іванківського району спостерігався співаючий самець. Гніздова ділянка знаходилася на луках р. Здвиж. Птах активно співав, починаючи з настання темряви. 30.05.2015 р. на березі оз. Вирлиця (Київ) В. Казанник спостерігав 3 співаючих самців. Два з них трималися на

³¹ <http://www.rbcu.ru/forum/messages/forum18/topic1558/message134968/#message134968>

³² <http://www.birdforum.net/showthread.php?t=309637>

³³ <https://www.facebook.com/groups/birdwatching.ua/permalink/1642797882669019/>

³⁴ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/231-serebristaya-chajka-15122012>

³⁵ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/233-serebristaya-chajka-gogoli-i-belokhvostye-orlany-02032013>

³⁶ <http://www.rbcu.ru/forum/messages/forum18/topic302/message143081/#message143081>

³⁷ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/component/content/article/2-uncategorised/419-bolotnaya-sova>



Фото 9. Молодий середземноморський мартин. Київське водосховище біля с. Лебедівка Вишгородського р-ну, 7.10.2015 р.

Тут і далі фото В.О. Мороза
Photo 9. A young Mediterranean Gull.

відстані 10 м один від одного, а третій – на відстані 200 м від них³⁸.

Очеретянка прудка (*Acrocephalus paludicola*). 3.07.2014 р. в околицях с. Мала Березанка Згурівського району на р. Супій спостерігали угруповання прудких очеретянок³⁹ (О. Скляр, В. Мороз). Було чути від 5 до 10 співаючих самців на частині ділянки цього угруповання, в характерному для цього виду біотопі – низинні болота з осоково-хвощовим покривом. Птахи почали співати за годину до сутінок. Як відомо, тут знаходиться одне з основних гніздових угруповань виду в Україні (Полуда, 2009).

Очеретянка індійська (*A. agricola*). 31.08 (А. Сімон, О. Скляр) та 2.09.2014 р. на ставках біля м. Яготин спостерігалась одна особина⁴⁰. Птах був визначений за покликком та фото, допомагав у визначенні О. Форманюк. Це перша зустріч цього виду в Київській області (А.М. Полуда, особ. повід.).

Очеретянка садова (*A. dumetorum*). 26.06.2015 р. біля с. Пухівка Броварського району була сфотографована очеретянка, яка визначена О. Форманюком як садова⁴¹ (В. Мороз).

Вівчарик зелений (*Phyloscopus trochiloides*). 22.05.2012 р. в Товстолісівському лісництві (Іванківський район) відмічено 2 співаючих самці (С. Домашевський). 5.06.2014 р. в м. Києві на вул. Солянній (Поділ) спостерігався співаючий самець (В. Мороз). 30.06.2014 р. в м. Києві у верхів'ї Совських ставів зареєстрований співаючий самець (С. Домашевський). 19.05.2015 р. в м. Києві на вул. Амосова відмічено одного самця, який співав і спостерігався візуально (В. Мороз).

³⁸ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/component/content/article/2-uncategorised/443-sverchok-obyknovennyj>

³⁹ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/component/content/article/2-uncategorised/380-vertlyavaya-kamyshevka>

⁴⁰ <http://www.uabirds.org/v2photo.php?l=ru&s=037800013&n=3&t=451&p=0>

⁴¹ <http://bird-hobby.com.ua/index.php/component/content/article/2-uncategorised/446-kamyshevka-sadovaya>



Фото 10. Молодий сріблястий мартин. Дніпро біля місця впадіння Бортницького каналу, 6.02.2014 р.

Photo 10. A young Herring Gull.

Шишкар ялиновий (*Loxia curvirostra*). 5.12.2012 р. на території Експоцентру України в Києві спостерігалася зграя птахів обох статей, приблизно 20 особин⁴² (В. Мороз). Птахи живились насінням із шишок на високих ялинах біля центрального входу.

Подяки

Автори висловлюють щирі подяки Костянтину Письменному, Олександру Човану, Олегу Скляру, Олексію Золотову та Валерію Боярському за надання особистих спостережень, які увійшли в цю статтю, а також Віталію Грищенку й Олегу Форманюку за всебічну допомогу в її написанні.

ЛІТЕРАТУРА

Гаврилук М.Н., Домашевский С.В., Илюха А.В., Давиденко И.В., Борисенко Н.Н. (2013): Встречи морской чайки (*Larus marinus*) на среднем Днепре. - Беркут. 22 (2): 171-172.

Казанник В. (2013): Зустрічі рідкісних і нечисленних видів птахів у заплаві р. Десна (Київська область). - Молодь і поступ біології: збірник тез IX Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів, приуроченої до 150-річчя від дня народження академіка В. Вернадського (16-19 квітня 2013 року, м. Львів). Львів. 247-248.

Казанник В.В., Мороз В.О., Bijlmakers P. (2015): Заліт білощокої казарки (*Branta leucopsis*) у Київську область. - Авіфауна України. 6: 48-50.

Казанник В.В., Яненко В.А., Серебряков В.В. (2013): Встречи редких видов птиц в пойме р. Десна в 2013 г. - Птицы и окружающая среда. Одесса: Апрель. 101-107.

Пекло А.М. (1997): Каталог коллекций Зоологического музея ННПМ НАН Украины. Птицы. Вып. 1. Неворобьиные Non-Passeriformes (Пингвинообразные Sphenisciformes – Журавлеобразные Gruiformes). К. 1-156.

Полуда А.М. (1996): Встреча малого лебедя (*Cygnus bewickii*) в Киевской области. - Праці Укр. орнітол. т-ва. 1: 221.

Полуда А.М. (2009): Гнездовые группировки вертлявой камышевки в Украине и их природоохранный статус. - Беркут. 18 (1-2): 143-163.

Чован О.О., Казанник В.В. (2014): Зимові зустрічі червоноволої казарки (*Rufibrenta ruficollis*) у Києві. - Беркут. 23 (1): 23.

Chovan A.A., Kazannik V.V. (2015): The present status of Bewick's Swan *Cygnus columbianus bewickii* in Ukraine. - Wildfowl. Supplement № 65: 143-153.

⁴² <http://bird-hobby.com.ua/index.php/component/content/article/2-uncategorised/227-klest-obyknovennyj>